קח לך עבדים וירחצו במרחץ קח לך זיתים ובא ועשה בבית הבד התם נמי גוד איכא אגוד ליכא ת"ש (א) אכל שאילו יחלק ושמו עליו חולקין אם לאו מעלין אותו בדמים תנאי היא דתניא טול אתה שיעור ואני פחות שומעין לו רבן שמעון בן גמליאל אומר באין שומעין לו היכי דמי אילימא כדתני מאי טעמא דרשב"ג אלא לאו חסורי מחסרא[ח] והכי קאמר טול אתה שיעור ואני פחות שומעין לו וגוד או אגוד נמי שומעין לו ואתא רשב"ג למימר אין שומעין לו לא לעולם כדקתני ודקאמרת מ"ט דרשב"ג משום דאמר ליה אי בדמי לית לי דמי למיתן לך (ב) גבמתנה לא ניחא לי דכתיב דושונא מתנות יחיה א"ל אביי לרב יוסף הא דרב יהודה דשמואל היא דתנן הוכתבי הקודש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו ואמר שמואל ולא שנו אלא בכרך אחד אבל בשני כריכות חולקין ואי ס"ד לית דינא דגוד או אגוד מאי איריא בכרך אחד אפי' בשני כריכין נמי תרגמא רב שלמן זבששניהן רוצין אמר אמימר הלכתא אית דינא דגוד או אגוד אמר ליה רב אשי לאמימר הא דרב נחמן מאי אמר ליה חלא שמיעא לי כלומר לא סבירא לי ולא והא רב' בר חיננא ורב דימי בר חיננא שבק להו אבוה תרתי אמהתא חדא ידעא אפיא ובשולי וחדא ידעא פילכא ונוולא ואתו לקמיה דרבא ואמר להו טלית דינא דגוד או אגוד שאני התם ידלמר מיבעי ליה תרוייהו ולמר מיבעי ליה תרוייהו כי קאמר ליה שקול את חדא ואנא חדא לאו גוד או אגוד הוא כ(וכי לא מצי למימר הכי) והא כתבי הקדש דתרוייהו מיבעי להו ואמר שמואל לא שנו אלא בכרך אחד אבל בשני כריכין חולקין הא תרגמא רב שלמן (ג) בשרצו ת"ר למדביק אדם תורה נביאים וכתובים כאחד דברי ר"מ ר' יהודה אומר תורה בפני עצמה נביאים בפני עצמן וכתובים בפני עצמן וחכ"א כל אחד ואחד בפני עצמו ואמר רב[ה] יהודה מעשה בביתוס בן זונין שהיו לו שמנה נביאים מדובקין כאחד על פי ר"א בן עזריה (ד) וי"א לא היו לו אלא אחד אחד בפני עצמו אמר רבי מעשה והביאו לפנינו תורה נביאים וכתובים מדובקים כאחד והכשרנום סבין חומש לחומש של תורה ארבעה שיטין עוכן בין כל נביא לנביא ובנביא של שנים עשר ג' שיטין ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה ת"ר הרוצה לדבק תורה נביאים וכתובים כאחד מדבק ועושה בראשו כדי לגול עמוד ובסופו כדי לגול היקף ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה

ואם

קח לך עבדים. שישמשו אותו ורחוץ בו ולא מצי עני למימר ליה קנה חלקי: **הכא נמי גוד איכא אגוד ליכא.** שאין העני אומר לו (ה) אף אני אקנה חלקך שאין לו במה לקנות לפיכך אין יכול לכופו: **ושמו עליו.** כל דבר שיש בו שיעור שאם תחלקנו עדיין יהא עליו שמו הראשון: **מעלין אותו בדמים.** היינו גוד או אגוד: **טול אתה שיעור ואני פחות.** כגון חצר שאין בה שמנה אמות ואמר זה חלוק וטול לך ד' אמות ואני המותר: **וגוד או אגוד נמי.** שלא רצה למחול כלום אלא קנה חלקי או אקנה חלקך: **הא דרב יהודה.** דאמר גוד או אגוד משמיה דרביה קבלה: **בכרך אחד.** כל ספריהן עשויין בגליון ואם יביאהו לב"ד לחלקו בזיון הוא: **אבל בשתי כריכות.** כגון תורה בכרך אחד ונביאים בכרך אחד: **חולקין.** קס"ד דאפילו אין שניהם רוצים וע"כ אין דמיהן שוין ואי לית דינא דגוד או אגוד היאך הוא כופיהו זה יאמר אני לא אתן לך עודף הדמים וגם לא אתן לך היפה שאקבל ממך דמים ולא גרסי' תרוייהו צריכין להאי: **בששניהם רוצים.** הא דשמואל אשניהם רוצים דמתניתין קאי דקתני לא יחלוקו ואמר שמואל בשתי כריכות אם שניהם רוצים יחלוקו: **פילכא ונוולא.** לטוות ולארוג ל"א ביסתרקי תכשיטי ספסלים שקורין טפי"ד: **לית דינא דגוד או אגוד.** לכופו לתת דמי העודפים ביפה ולא למכור חלקו: **לאו גוד או אגוד הוא.** אי לא אמר ליה או קח שתיהם או אקח שתיהם דלכל אחת אין בה כדי לאחד: **אבל בב' כריכות חולקין.** וקס"ד בע"כ של אחד מהן אלמא כי אמר ליה שקול חדא וגוד דמי היתירים או אגוד כייפינן ליה: **כל אחד ואחד בפני עצמו.** כל ספר וספר של נביאים ושל כתובים צריך להיות כרך לעצמו: **בביתוס שמנה נביאים.** כל ספרי נביאים שמנה הן: ה"ג **וכן בין כל נביא ונביא ובנביא של שנים עשר שלש שיטין ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה.** אם נזדמן לו סיום הספר מלמטה בסוף הדף מתחיל ספרו האחר בראש הדף ואינו צריך להניח ריוח חלק ביניהם: **כדי לגול עמוד.** מניח קלף חלק לגלול על גבי עמוד של עץ שהספר נגלל עליו: **וסופו כדי לגול היקף.** בסופו מניח חלק גדול כדי לגול בו כל הקיפו שאין עושה שני עמודים לגוללו לאמצעו כמו שאנו עושין לספר תורה אלא גוללו מתחלתו לסופו וכורך החלק על כל ההיקף:

ואם

(לעיל) **שמע** מינה דלית דינא דגוד או אגוד. וא"ת שאני הכא שאין העבד נותן לו דמים מיד אלא כותב לו שטר על דמיו וי"ל דמשמע משום דלא יבטל הוא דכופין הא לאו הכי אין כופין בכל ענין אפי' יתן דמים: (ו) **אם** עשאן לשכר כו'. לאו דוקא עשאן לשכר דהוא הדין אפילו עשאן לעצמו אלא שמולא להשכיר:

ואי ס"ד לית דינא דגוד או אגוד אפי' בשתי כריכות כו'. השתא ס"ד דחולקין כיון שאחד רוצה לחלוק וב' כריכות דומיא דכרך אחד שאין כתוב באחד מה שכתוב באחר כגון יהושע ושמואל ואמאי חולקין בע"כ והא אינם שוין אלא ודאי אית דינא דגוד או אגוד וא"ת אפילו אית דינא דגוד או אגוד אמאי חולקין כיון שכתוב בזה מה שאין בזה ותרוייהו צריכי להאי ולהאי וי"ל דהוי מצי למימר וליטעמיך ולא גרס הכא מה שכתוב במיעוט ספרים ואי ס"ד לית ליה דינא דגוד או אגוד כי היכי דתרוייהו צריכי להאי תרוייהו צריכי להאי דהא כל שכן דאי לא צריכי תרוייהו להאי ולהאי פריך טפי שפיר אי לית ליה דינא דגוד או אגוד אמאי חולקין: **מדביק** אדם תורה נביאים וכתובים כאחד. אע"פ שא"א שלא יתן נביאים וכתובים על גבי תורה ובמגילה בפ"ב (דף כז.) משמע דאסור להניח ה"ת בשתי כריכות אבל כשהן מדובקין יחד אינו גנאי: **רבי** יהודה אומר תורה בפני עצמה. לא מפני שאסור להניח זה על גב זה מצריך שיהא כל אחד בפני עצמו דלא אשכחן שיהא אסור להניח אלא נביאים וכתובים על גבי תורה אבל נביאים על גבי כתובים או איפכא לא אלא היינו טעמא שלא יראה הכל כמו תורה או הכל נביאים כי היכי דאמרי חכמים בתר הכי דבעו שיהא כל נביא ונביא בפני עצמו וע"כ טעמא שלא יהא נראה הכל כמו נביא אחד כן נראה לרשב"א: **ומסיים** מלמטה ומתחיל מלמעל'. פי' בקונטרס ואינו צריך להניח ד' שיטין ונראה לר"י דבין חומש לחומש של תורה צריך להניח ולהנביאים דוקא קאמר דאין צריך כדמפרש טעמא לקמן שאם בא לחתוך חותך אבל בין חומש לחומש של תורה לא מידי דהוי אפרשה פתוחה שאם היה מסיים מלמטה היה צריך להניח שיטה אחת הכא נמי דין הוא להניח בסוף כל חומש פרשה של ד' שיטין ורשב"א מפרש ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה ולעולם מניח ד' שיטין ודוקא בין נביא לנביא אבל בין חומש לחומש לא יסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה אפי' בהנחת ד' שיטין כדאמר בירושלמי בפ"ק דמגילה וצריך שיהא גומר באמצע הדף ומתחיל באמצעיתו ובנביא מסיים בסופו ומתחיל בראשו כו' ונראה לי הטעם דאין לו לסיים בסוף הדף אפי' יניח ארבעה שיטין משום שמא יבוא לחתוך אבל בין נביא לנביא שאם בא לחתוך חותך ומסיים מלמטה: **ועושה** בראשו כדי לגול עמוד ובסופו כדי היקף. כן כתוב בכל הספרים וקשה לר"י דתניא במס' סופרים כל הספרים נגללין לתחלתן ולקמן אמר נמי ספר עזרה לתחלתו הוא נגלל ומה שפי' הקונט' מתחלתו לסופו אין הלשון משמע כן וגבי מזוזה אמרינן נמי שכורכין אותה מאחד כלפי שמע דהיינו לתחלתה וכהדיא גרסי' בירושלמי בפ"ק דמגילה עושה אדם עמוד לספר תורה בסופו ע"כ נראה לר"י דגר' ועושה בראשו כדי היקף ובסופו כדי לגול עמוד ולרשב"א נראה לקיים גירסת הספרים והכא שאני דאיירי במדביק תורה נביאים וכתובים וזו אין נכון לעשות עמוד בסופו כמו בעלמא שבגלוי הוא שתהא תורה נכרכת סביב נביאים וכתובים (ח)ונראה כאילו נעשית להם שומר מלכלוך לכך עושה כאן עמוד בראשו כדי שתהא תורה מבפנים ונביאים וכתובים מבחוץ ולקמן דמשני לגלדין קתני לא גרס תחלת הספר כדי לגול עמוד וסופו כדי לגול היקף דהתם לא איירי במדביק תורה נביאים וכתובים ואית לן למימר איפכא (ו) וברוב ספרים לא גרס אלא לגלדין קתני ותו לא ועוד אומר רשב"א דאפי' לספרים דגרסי לה לא קשיא כולי האי דניחא ליה לשנויי דומיא דהך ברייתא דקאי עלה:

שאם

עין משפט נר מצוה

קכא א מיי' פ"א מהל' שכנים הל' ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קעא סעיף ג:

קכב ב ג מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיף י:

קכג ד ה מיי' פ"ב שם הלכה ט סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קעג סעיף א:

קכד ו ז טוש"ע ח"מ סי' קעא סעי' יג:

קכה ח ט מיי' פ"ז מהל' ס"ת הל' טו סמג עשין כה טוש"ע י"ד סי' רעג סעיף א וסי' רפג סעיף א:

מסורת הש"ס

א) הרש"ל גורס: אלא לאו הכי קאמר, ב) [לעיל יא.], ג) [עירובין קב: וש"נ], ד) רש"ל מ"ז, ה) נ"ל רבי. רש"ש, ו) [גירס' הרמב"ם והטור וכ"פ בש"ע סי' רפג סעיף א ובין כל נביא ונביא שלשה שיטין וכן בין כל נביא ונביא של תרי עשר וגם הוא מכוון במס' סופרים פ"ב ה"ד אבל ברב אלפס איתא כמו הכא], ז) לעיל, ח) [ע' מג"א סי' כח ס"ק ד].

◆

תורה אור השלם

ו עֹכֵר בֵּיתוֹ בּוֹצֵעַ בָּצַע וְשׂוֹנֵא מַתָּנֹת יִחְיֶה:
משלי טו כז

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ת"ש זה הכלל כל שאילו יחלק: (ב) שם למיתן לך ואי במתנה: (ג) שם תרגמא רב שלמן בששניהם רוצים תנו רבנן: (ד) שם ר"א בן עזריה וחכמים אומרים לא היו לו אלא אחד: (ה) רש"י ד"ה הכא נמי וכו' אומר לו (אף) תא"מ ונ"ב ס"א או: (ו) תוס' ד"ה ועושה וכו' למימר איפכא בראשו כדי היקף ובסופו כדי לגול עמוד וברוב ספרים:

◆

לעזי רש"י

טפי"ד. שטיח.

◆

מוסף רש"י

קח לך עבדים וירחצו במרחץ. דנהסא מוקף שבימיו אכי יסיה לעולם ולא ימינו לי להרבות ולהגיה בני אדם במתנת אלא מבני ביתו (רשב"ם לקמן קנב.). וכתבי הקודש כו'. כ"ד ספרים יהיו רעילים לכתבן בגליון כס"ת שלנו לפיכך נגלו הדבר לחתכן (סוכה יא.). כדי לגול היקף. להקיף את כל הספר (שבת קטז.).

◆

רבינו גרשום

עשאן אביהן לשכר שהיה רגיל להשכירן כדי שיהא משתכר בו הכי נמי ישכירום ויחלוקו השכר לאמצע: ואם לאו אינו יכול לומר עני לעשיר גוד והב לי דמי חלקי מן מרחץ ובית הבד דאין לי במה לישתמש בו כלום או תן לי דמים ממה שאתה משתמש בו יותר ממני דיכול העשיר לחזור ולומר לעני כו'. ומן שמיא קנסוהו לאותו עני דאין לו על העשיר כלום אלמא דלית דינא דגוד או אגוד. הכא נמי אגוד ליכא דאין לעני במה לפדות אבל בעלמא אמרינן אית דינא דגוד או אגוד: כל שאילו יחלק כל הני דאמרינן במתני' ואם לאו מעלי' אותו בדמים דהיינו גוד או אגוד אלמא אית דינא דגוד או אגוד וקשיא לרב נחמן. תנאי היא דתניא כו' דהיכא דיש לשותפין חצר של ד' אמות לחלוק דלאו ראויה לחלוקה אלא אם כן יש בה ח' אמות ואמר אחד לחבירו נחלוק חצר זה וחבירו מעכב ואמר ליה האי אמאי מעכבת טול אתה שיעור דין חלוקה הד' אמות ואני אטול פחות הג' אמות שומעין לו דאין לו לעכב עליו הואיל דנותן לו שיעור חלוקה. אי נמי כדקתני כלומר שום דברים בהדיה אלא כדקתני. וגוד או אגוד נמי כלומר דהכי קאמר לו לך אחד מכ' דברים הללו או טול אתה שיעור ואני פחות או גוד או אגוד ואתא רשב"ג למימר מזה שומעין לו כשאמר לו טול אתה השיעור אבל מגוד או אגוד לא יכול לעכב עליו דקסבר דלית דינא דגוד או אגוד והיינו דקאמרת מאי טעמא דרשב"ג דכתוב דבטול אין שומעין לו משום דמצי אידך אמר לו לאו אתה שאתה רוצה ליתן לי דמים איני מבקש אותה לא דמים שאין לי דמים לקנותה וגם במתנה איני מבקש ולא מצית מוקמת לה כתנאי: הא דר' יהודה דאמר אגוד דשמואל היא כלומר מינה דשמואל קבלה ולא מינה דרב דרב יהודה הוה תלמיד דשמואל והא מילתא מינה דשמואל למדה ולא מינה דרב: אלא בכרך אחד הוי נכרכין בראשית ואלה שמות משום בזיון ואין חולקין משום בזיון והיינו כגון שהוא כרוך לכתוב ספריהן בכעין ספר תורה והמסורות שאנו כותבין ולהכי כרך כרך שכרוך כעין מגילה אבל בשתי כריכות בראשית בכרך אחד ואלה שמות בכרך אחד חולקין דליכא בזיון ספר. ואי ס"ד דלבר חצר היכא דליכא ד' לזה וד' לזה לית דינא דגוד או אגוד אלא תרוייהו ישתמשו ביה מאי אריא בכרך אחד דאין חולקין אפי' בב' כריכות נמי אין חולקין דשתיהן צריכי לתרוייהו כריכות והוי נמי שאין בחד כרך כדי לזה ולא יחלוק אפי' בב' כריכות אלא ליקום בשותפות אלא שיפו מהחולקין להם משום דמצי לאימר ליה חבריה או חלוק או גוד עלוי דמים ואסב תרוייהו או איגוד עלך והיסב תרוייהו. תירגמא רב שלמן מהא ליכא למשמע מינה הא דאגוד ודקא קשיא לך א"כ אפילו שתי כריכות אמאי חולקין משום כשרצו שניהן לחלוק ובשתי כריכות מצי לחלוק אבל בכרך אחד לא משום בזיון אבל אי חד מינייהו רוצה לא מצי למימר ליה גוד או אגוד.

רבינו גרשום (המשך)

ודרב יהודה [לאו] דשמואל היא. (א"כ) הא דרב נחמן מאי. דאמר לית דינא דגוד. אפיא פת. ובשולי מיני תבשיל. ביספרקי בל"ע שפיע ואתו לקמיה דרבא אחד היה רוצה בשותפות השפחות ואחד לא היה רוצה והא קא טעין ההוא דלא היה רוצה גוד לעצמך הני תרתי שפחות או אנא איגוד ואמר להו הלכה למעשה לית דינא דגוד או אגוד. דליכא דין חלוקה בהני שפחות דכל חד מינייהו צריך לעבודת של הני תרתי שפחות אלא כדקיימי מעיקרא בשותפות לוקמו אלמא לית דינא דגוד כרב נחמן: לעולם אית דינא דגוד ושאני התם בגבי הני שפחות לית דינא דגוד אלא לוקמי בשותפות משום דכל חד וחד צריך לעבודה דתרוייהו וכי אמר ליה חד לחבריה שקול את חדא ואנא חדא ואי לא גוד או איגוד לא מצי למימר הכי דמצי למימר ליה הכא לא גוד איכא ולא איגוד איכא דאת לא אשקול לך בלא תרוייהו ואנא לא אפשר לי בלא תרוייהו אבל בעלמא דאפשר בחלוקה אי מעכב חד מצי למימר אידך גוד או איגוד. והא כתבי הקודש דהני תרי כריכות צריכי לכל חד מינייהו ואפי' לא אוקמינן לה דלעולם אליבא דשמואל דסבר כר' יהודה דאית דינא דגוד כדדייקינן לעיל. ומתרגם כמתרגמינן לעולם לית דינא דגוד ושאני הכא דאמאי חולקין שתי כריכות כגון ששניהם רוצין: מדביק אדם כו' בחד כרך. תורה בפני עצמה והכשרנו. והבלבד שיניח בין חומש לחומש כגון בין סיום בראשית לאלה שמות. של שנים עשר של ספר תרי עשר. מסיים מלמטה כלומר כשיגיע לסיום ספרו מסיימו מלמטה מאותו דף ומתחיל הספר אחר מלמעלה מדף אחר שאע"פ שאין בסיום אותו ספר כדי השלמה כל אותו דף אפי' הכי מניח אותו

ח) [ואפילו הכי חולקין לה אליבא דשמואל דסבר כרב יהודה וכו'].